SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Eduskunnan lakivaliokunta

Suomen Asianajajaliiton alustava lausunto: U 31/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (edustajakanne kuluttajan etujen suojaamiseksi)

Suomen Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että kuluttajien eduksi tapahtuvaa edunvalvontaa tuomioistuimissa ja muissa menettelyissä vahvistetaan. Asianajajaliitto ei valmistelun tässä vaiheessa ota lopullista kantaa ehdotetun edustajakanteen tarpeellisuuteen Euroopan komission nyt esittämässä muodossa (KOM(2018) 184). Mikäli mahdollisuutta edustajakanteen nostamiseen kuluttajien hyödyksi ehdotetaan laajennettavaksi nyt esitetyllä tavalla, Asianajajaliitto toteaa seuraavaa:

1. Asianajajaliitto vastustaa vahingoittamistarkoituksessa nostettavia kanteita. Komissio ehdottaa kuluttajien etuihin perustuvien edustajakanteiden nostamiseen oikeutettujen laajentamista tuomioistuimissa ja muissa menettelyissä ns. oikeutettuihin yksikköihin (*qualified entities*). Oikeutettuja yksiköitä voisivat olla sitä varten nimetyt viranomaiset tai kuluttajien etuja edustavat voittoa tavoittelemattomat järjestöt.

Suomen Asianajajaliitto vastustaa jyrkästi kaikenlaisia turhia tai perusteettomia oikeudenkäyntejä täysin siitä riippumatta, kuka niitä oikeudenkäynneissä sattuu esittämään (kuluttajajärjestöt, elinkeinoelämä, yksittäiset lakimiehet tai kolmannet tahot). Edustajakanteilla tulisi pyrkiä korvaamaan pelkästään kuluttajille aiheutunut haitta.

Mikäli kanteen nostamiseen oikeutettuja laajennetaan yksinomaan ns. kolmanteen sektoriin, voidaan kysyä, palveleeko se kuitenkaan parhaiten kuluttajien kollektiivisia etuja. Päämiehensä intressejä pystyvät oikeuksissa parhaiten valvomaan lakimiehet, jotka päivittäin hoitavat tuomioistuinasioita. Asianajajat toimivat tiukassa valvonnassa ja ovat sitoutuneet oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä edistäviin arvoihin.

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Asianajajaliitto katsoo, että turhia oikeudenkäyntejä voitaisiin välttää muillakin, vähemmän jyrkillä keinoilla kuin asiamiesten ammattikunnan sivuuttamisella kaikin osin edustajakanteita nostettaessa. Turhia oikeudenkäyntejä estää osaltaan ns. häviäjä maksaa -periaate. Täysin perusteettoman kanteen nostaneen asiamiehen oikeus palkkioon voitaisiin määrätä menetettäväksi.

2. Oikeutettujen yksikköjen toiminta ei ole ongelmatonta. Viranomaisohjeistuksessa toimivilla yksiköillä saattaa joissakin EU:n jäsenmaissa olla poliittisia, kuluttajien eduista poikkeavia tavoitteita. Yksikön ja kuluttajien välille saattaa syntyä myös muita eturistiriitoja.

Ehdotuksen mukaan vain oikeutetut yksiköt voivat nostaa edustajakanteita, poikkeuksena ammattiliitot tietyin rajoituksin. Yksiköllä ei ole velvollisuutta perustella kuluttajalle toimimattomuuttaan. Mikäli oikeutettu yksikkö päättää pysyä passiivisena, kuluttajalla ei ole mahdollisuutta saada asiaansa tutkittavaksi edustajakanteena. Tämä on vastoin *access to justice* ja *access to judge* -periaatteita ja voi vaarantaa kuluttajan oikeuden hyvitykseen.

Ehdotus mahdollistaa ennakollisten, erillisten vahvistuskanteiden ajamisen tuomioistuimessa tai muussa menettelyssä sen osoittamiseksi, että elinkeinoharjoittaja on menetellyt virheellisesti. Tämän jälkeen kuluttaja voisi vaatia hyvitystä viittaamalla vahvistuskanteen lopputulokseen. Vahvistuskanteen saaminen virheellisesti toiminutta elinkeinonharjoittajaa voi kuitenkin kestää viranomaismenettelyissä erittäin pitkäänkin. Kuluttaja todennäköisemmin luopuu vaatimusten esittämisestä kuin odottaa vuosikausia epävarman oikeusprosessin lopputulosta.

Helsinki 18.6.2018

Olli Pohjakallio
asianajaja